პროფ. ს. ჯანაშია

ხეტეების ისტორიისა და ენის საკითხისათვის *

ფეოდალების პირველი ეკლესიდლიერი ბრძანი ანა თბილისში საყოფაფლეკი ლეტყეებით, რომლებიც სამ. უანგარო ტანებში წოკეთოს ეროვნული ეროვნული სპეციალიტეტებ, პროფ. ლეგასაქალაქება და პროფ. პროფნიმ. პირველი სპეციალური ქალდებს ეზასა და ისტორიიაზე მეშაოს, რომელიმ ბაზა კიდეე გაეტარეს თბილისში და ჩვენს სამეცნიერო წრეებს არა ერთგზის ეტნებან შესაძლებლობა მოსწყოს მასთან მეცნიერული შეხვედრა და სათანადო აზრთა გაცვლა-გაზიარება. პროფ. პროფნი კი ეზლა მოკლე ხნით იყო სამეთოა კიდ. ბრონნი ჩამოსული, მან ამ მხარეზე რამდენიმე ლექცია წაიკითხა, და ჩვენ ამ წერილში გვიჩვენს სწორედ პროფ. პროფნის დებულებებზე შეეხეოდეთ.

პროფ. პროფნი თანამედროვე ეკონომეული ბიტეკეზეული ორიენტაციის ერთი თვალსაზრისი წარმომადგენელია. იგი ამჟამად მეშაოს ჩვენდამი მეგობრულად განწყობილი ჩეხოსლოვაკიის ეკონტალიერ — პრა

ბის დამწერლობის მეზობლად ფხდა ვეძალთ, მაშინ განსაკუთრებულ ინტერესს იწვევს ჩვენი ასოების სადილები. მეორე ასოს სახელი „ბაბ“. მაგ., შესაძლებელია სწორად იმავე ასოს სემიტურ სახელს „ბეთ“ ზუსტი მნიშვნელობითი შესაბამისობა იყოს: სემიტური „ბეთ“ ნიშნავს „სახლს“, ისევე როგორც ქართული „ბანი“ (აქედანვე „ბინანი“, მარანი, ფელი „ფანა“, „ბინა“ მნიშვნელობით და „ბანი“). ანუ „ბანი“-მაგრამ მსგავსი ლოგიტურო დაფიქლობა შეიძლებოდა მხოლოდ (გაბა) თარების გარკვეულ საფეხურზე კ. ჩანილიდან, მანამდე მეორე ასოინ მეხოლოგიურ ქართველ ტომებისაც ბატონი და ლურსმული დამწერლობა უნდა ეხმარათ. ამ მხრით ფიდრე ად საფეხურიდან ქართული ტერმინი „წერა“; [illegible] თავდასმარეველ „ბანას“, „ყველას“ ნიშნავს: ჭანდანა-„წერაქვი“, ე. ი. ჭეის საკრალი, საკვეთი; „წერა“ ხეზე ნიშნავდ[illegible] („ბიბლია ბერა, კეთილ“) მოაში (პროფ. ა. ზანიძის ცნობით) და „წერეფელი“—„ყანის ნაკიდეი, შეკონვილი (ულუბან-სასა), „საწერელი“, ე. ი. ბეჭედი, ბეჭერი, ერთგვარი თოთის ბეჭედმოფრთა და სხვ. „წერის“ ფიცმელ ეტიმოლოგიას ადასტურებს ეს წერილთან დაკავშირებული ბეოლ. ნშნავნელოვან ტერმინის წარმოშობას ბეგინსაან „წერტილი“, „წერტა“ მზნისაკან ნაწარმოები. „წერტილ“ ხომ ჩვენ ტეტის, ამოკვეთის, ჩაჭრას ნიშნავს. მაშასადამე, ორივე ტერმინი ინ ბანიაა, როცა წერა ოდესღა ოყო რამე ბაკარ მასალაზე (ქვაზე) თიხის დაფაზე, ლეთოის ზე) ამ[illegible], ამოკვეთის კოიეკეი.

ჩვენ ბეგვანა, რომ ქართველთა [illegible]ოცაა თავიდ ეფეფელ სამოთ[illegible]ოდან ამ ტერმინებ[illegible] ბოტ[illegible] ეს ტერმინები, არაფერ ოვეთ სათანაო დამწ[illegible]ობიაც, თუ ჩვენ, მაგ. ჩაეკვალეიდეთან ამ ოსაფერ დაღებს, რომელიც შეგრიგ[illegible]ბელი ანალგაზრდა ეთნოგრაფის, [illegible]. ხარაძის პირი, იმეფლეული კ. [illegible] ალეგანთ, რომ ეკ ჩვენ [illegible] სწორედ ლურსმული დამწერლობა ნიშნავენ, რომელთაც ალიგა[illegible] ფენ[illegible]ქეკა, ჯარალია, [illegible] ოფეთ ფეკ, მაგრამ თავიანი გაოგეანა, სხვ ხავანთ შეარეხოთ. ასეთივე წარმოშობისაა, ალბათ, ქართველ (მაგ. ხევსურული) ორნამენტის ზოგი სახეები. დღეს ჯ. ჩიტაია დაკვირვებით, ხატოვან დამწერლობასთან ეკავშირაში ეუნდა იმოფეფეფდეს ფ. ტაფ საკრალდენი ავარეული ბეკ[illegible]ოდან ეფეფელ ნიშნეთი, [illegible]ოდენ ეკ ბეოლ. ეკ ბეოლ. ეკ ბეოლ.